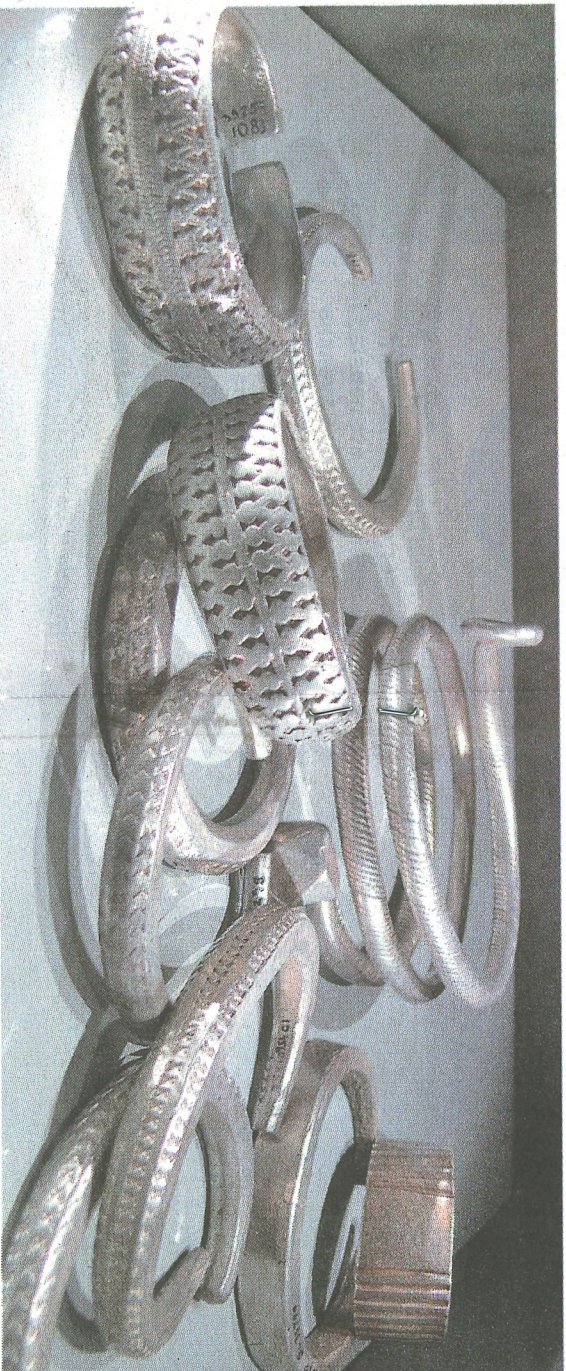

Många skatter ha

Gotland är sedan länge känt för sina många silverskatter. Den största delen av dessa skatter har påträffats genom jordbruksarbete, främst under 1800- och 1900-talen. Två

tredjedelar av alla vikingatida silver Sverige kommer från Gotland. Historiskt sysslade med transihandel mellan

Delar av Spillingsskatten som kan ses på Gotlands Museum.

Den stora Spillingsskatten

Gotland är den plats i världen där flest vikingatida silverskatter har påträffats. Nästan varje år kommer nya skatter fram eller så hittas föremål som tillhör tidigare kända skatter. Det är framför allt vid jordbruksarbete som skatterna dyker upp, lyfta från sina gömställen av ploegen. Men det sker också systematiska efterundersökningar av skattfyndplatser med metalldetektorer för att förvissa sig om att inga föremål som ingår i skatten ligger kvar i jorden.

Undersökningar som gjorts har visat att de allra flesta silverskatter en gång har gömts undan inne i dåtidens hus. Man har helt enkelt grävt ner dem i det stampade jordgolvet. På så sätt var de gömda och dolda men man hade samtidigt uppsikt över dem och visste att de låg kvar. Ingen obehörig kunde komma åt dem. Hade man grävt ner skatterna i skogen eller på en annan plats kunde man aldrig vara riktigt säker på att skatten fick ligga i fred.

Silverskatterna vittnar om de rikedomar som gotlänningarna kunde samla på sig tack vare handeln med olika delar av världen.

Mycket av silveret har naturligtvis inte bevarats till våra dagar. Det har smälts ner och återanvänts. Men trots det finns det långt mer än 250 kilo vikingatida silver bevarat till våra dagar.

Fram till 1999 vägde den tyngsta av öns silverskatter lite mer än tio kilo. Men 1999 förändrades detta fullständigt. Då hittades det som är – och som förmodligen kommer så att förbli – den största vikingatida silverskatten på ön, ja till och med i hela världen. Fyndplatsen ligger vid Spillingss i Othens socken på öns nordöstra del.

66 kilo silver

Spillingsskatten består egentligen av tre olika delar, två silverdepåer och en depå bestående av bronsföremål. Med hela eller sönderhackade smycken som har sitt ursprung i det baltiska området på andra sidan Östersjön. De kan ha kommit till Gotland som skrotmetall, avsedd att smältas ner och omvandlas till inhemska smycken. De hade från börjat legat inlåsta i en bastant träkista. Den hade i sin tur gömts undan under golvet i ett hus tillsammans med de två silverskatterna.

Silverskatterna består av en blandning av smycken och mynt. Tillsammans finns det omkring 66 kilo silver i de båda skatterna. En nästan ofattnbar förmögenhet, inte minst i ett vikingatida perspektiv. Smyckena består huvudsakligen av så kallade armbyglar, en av vikingatidens vanligaste arm-smycken. Det ingår mer än 500 sådana i de båda skatterna. Och vid sidan av dem finns det också fingerringar och halsringar. Men deras antal är betydligt blygsammare. Antalet silvermynt är också väldigt imponerande. Den ena skatten

innehöll omkring 5 000 mynt, den andra över 9 000 stycken.

Mynten kommer framför allt från den arabiska världen och utgörs av så kallade dirhemer. Den sortens mynt är väldigt vanliga i vikingatida silverskatter och innan Spillingsskatten såg dagens ljus kände man mer än 80 000 sådana från Sverige, de flesta – 67 000 stycken – har hittats på Gotland.

Mosemynt

Detta visar Gotlands stora betydelse under vikingatid och de fantastiska rikedomar som öns befolkning kunde samla ihop tack vare den internationella handeln.

Även om de arabiska silvermynten dominerar i skatten finns det också några stycken som är präglade i södra Skandinavien och ett enskilt från det bysantinska riket.

Ett mynt tilldrar sig lite speciell uppmärksamhet. Det är ett så kallat Mosemynt. Namnet kommer av att man på de här mynten har ersatt profetens Muhammeds namn med Moses.

Myntet är präglat omkring 837 efter vår tideräkning början i det så kallade Khazariska riket i området norr om Svarta havet. Khazarerna var ett turko-tatariskt ryttarfolk som hade konverterat till judendomen och som på detta sätt manifesterade sin nya tro på sina mynt.

Genom olika skriftliga källor är det känt att vikingar från Skandinavien tog tjänst i den Khazariska härskarens – khanens – livvakt. Det är inte omöjligt att Mosemyntet kommit till Gotland på så sätt.

Genom sin storlek är Spillingsskatten en världsmästare som nog förblir det för all framtid. För det ska mycket till för att slå den i storlek.

Tyvärr är skatten inte den bäst bevarade som vi känner till. Platsen där den hittades hade bland annat använts som svinstia. Djurens avföring och urin har inneburit att silveret tagit skada och i dag är det väldigt få av smyckena som har kvar något av sin silverglans. I stället är de grå och har en ganska trist yta.

Men trots det imponerar skatten. Världens största i sitt slag. Man undrar vem som en gång ägde den. Och varför den gömdes undan.

Men framför allt: varför plockades den aldrig fram utan blev liggande i över tusen år? Vilket mysterium är det som döljer sig bakom det? Det lär vi tyvärr aldrig få veta. Men vi kan vara tacksamma för att skatterna blev liggande.

